

slovenska
DRŽAVA
FOR A FREE SLOVENIA

POLITIKA
NI POEZIJA ALI ZNANOST;
POLITIKA JE TREZNO PRIZADEVANJE
PO URESNICENJU MOZNEGA.

NAROD SREDI EVROPE

Dr. Ciril Žebot: Slovenija včeraj, danes in jutri,
II. knjiga, Celovec, 1969, str. 46-50.

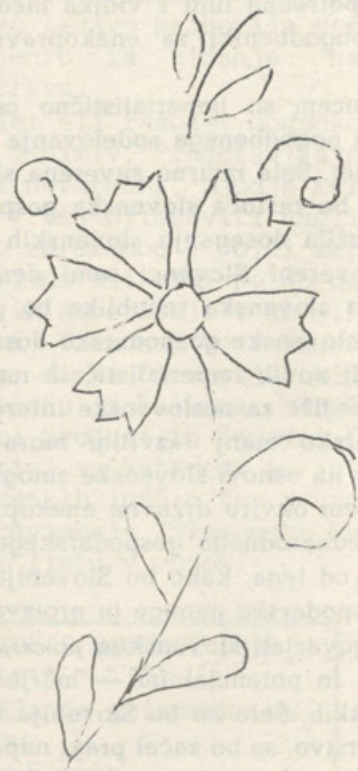
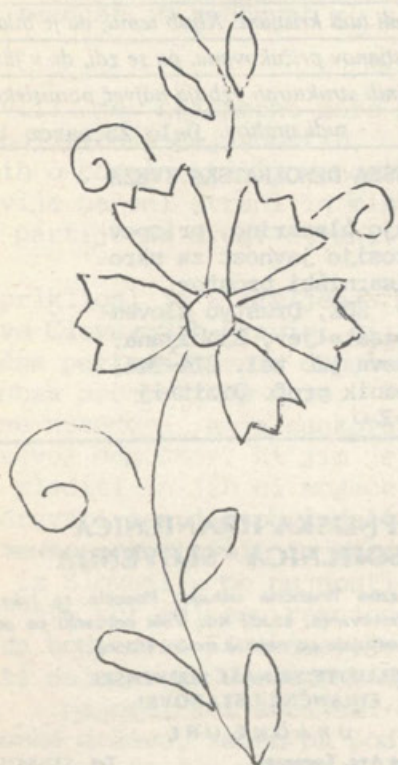
Profesor Ehrlich je videl Slovenijo kot „narod sredi Evrope“ med Alpami, Jadranom, Dinarno in Panonsko nižino, na čigar prehodnem ozemlju se je iz zgodovinskega križišča poti v moderni dobi razvil pravcati „evropski kolodvor“. Na ta prostor so stoletja raznarodovalno pritiskali Nemci, da bi segli do južnega morja pri Trstu, v novejši dobi pa tudi Italijani iz nasprotnih razlogov. V drugi svetovni vojni so si Nemci, Italijani in Madžari Slovenijo razdelili. Unitaristična Jugoslavija, ki so jo bili utemeljevali predvsem iz obrambnih razlogov, Slovenije ni ne nameravala ne mogla braniti. V uri svoje največje stiske so Slovenci bili prepuščeni samim sebi. V splošnem razsulu Jugoslavije so Hrvati in Srbi, polni medsebojnega sovraštva, šli vsak svojo pot. Profesor Ehrlich je obrambno in razdržavljeno osamljenost Slovenije spričo osnega navala in okupacije smatral za ključno dejstvo slovenske politične zgodovine, iz katerega bi po njegovem Slovenci morali brez oklevanja napraviti hujen zaključek: ustanoviti podtalno slovensko narodno vlado za koordinirano in preudarno vodstvo preganjanega in razkosanega naroda pod trojno okupacijo v pripravi na zedinjeno Slovenijo v svobodni slovenski državi po skupni zavezniški zmagi.

Namesto predlagane podtalne slovenske vlade je prišlo — šele po nemškem vpadu v Sovjetsko zvezo — do partijsko-kontrolirane OF in bratomornega obračunavanja, po vojni pa do stalinistične diktature centralističnega Beograda nad zopet

politične alternative, ki bo po koncu vojne pri rokah: bodisi zedinjena Slovenija s Trstom kot neke vrste „jadranska Svica“ bodisi Slovenija kot enakopravna država-članica pogodbene konfederacije jugoslovanskih narodov ali pa Slovenija v neposrednem sklopu širše evropske zveze držav.

Obstoj suverene slovenske države bo jamčil, da s Slovenijo v bodoče ne bodo zopet ravnali kot z okrnjenimi pokrajinskimi priveski tujih političnih tvorb, kot se je to zgodilo po prvi svetovni vojni. Obstoj slovenske države bo tudi zagotovil, da Slovenije ne bodo nepogodbene in podrejeno vključevali v širše zveze. Kakršnakoli bi že bila kaka bodoča zveza držav okoli Slovenije, Slovenija bi si morala v njej zagotoviti neposredni položaj enakopravne države-članice. Skratka, slovenska država mora postati eno izmed osnovnih dejstev nove Evrope, o katerem ni več debate.

Smisel države je v tem, da služi kot sredstvo, s katerim širše ljudske skupnosti odločajo o svojih skupnostnih potrebah ter o osnovni namembi svojih skupnih gospodarskih zmogljivosti v skladu s temi potrebami. Kjer je, kot na primer v Evropi, zgodovina razvila širše ljudske skupnosti kot samonikle narode, tam se morajo državne tvorbe prilagoditi posameznim narodom, ker so v teh primerih najpomembnejše skupnostne potrebe narodnostno pogojene in usmerjene. Pri teh skupnostih je narodnost ena izmed osnovnih življenjskih značilnosti in vrednot.

LJUBLJANA, glavno mesto SLOVENIJE, naroda sredi EVROPE

okrnjeno in nesvobodno Slovenijo. Tako je Slovenija tudi v drugi svetovni vojni zamudila dragoceno možnost svoje zgodovinske odločitve za lastno državo kot sredstva političnega zedinjenja in svobode.

Zgodovinski pomen Ehrlichovega predloga je bil v tem, da Slovenci v trenutku, ko so — popolnoma razdržavljeni in odrezani od razpadle Jugoslavije — bili zasedeni, razkosano anektirani k trem sovražnim državam in množično razseljevani, brez obotavljanja izvedejo zgodovinsko odločitev za lastno narodno oblast kot nujno duševno oporo svoji smrtno ogroženi narodni samobitnosti in razbiti ozemeljski celotnosti, pa tudi kot politični pogoj za prosto izbiro najboljše državno-

Samonikel narod, ki nima lastne države kot potrebnega orodja za skupnostno samoodločanje, ostaja v sodobnih razmerah brez z lastnih možnosti za nadaljnji narodni razvoj; njegove sile se izčrpavajo v nenehno nasprotovanem in oviranem ohranjanju zgodovinsko že pridobljenih narodnih posebnosti. Tako stanje stvari ni le krivično, ker kulturno razvitemu ljudstvu vsiljuje tuje cilje in izrablja njegova sredstva, temveč tudi povzroča čut manjvrednosti in neodgovornosti, nevoljo, nemire in upornišvo.

Vladanje nad ljudstvi, ki v zgodovini niso razvila samoniklih narodnosti, je znano kot kolonializem, ki ga danes do-

Dalje na str. 2

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$15.00 per year
\$1.50 single issue

Advertising .45c per agate line

Owned and published monthly by Slovenian National Federation of Canada.

Lastnik in izdajatelj Slovenska Narodna Zveza v Kanadi

646 Euclid Ave., Toronto; ON M6G 2T5

Editied by Editorial Board

Urejuje konzorcij Slovenske Države

Zastopnika konzorcija SD:

Martin Duh

Calle 105, No. 4311

Villa Ballester, Argentina

Ludvik Jamnik

79 Watson Ave.

Toronto, ON M6S 4E2 Canada

Letna naročnina znaša: Za Kanado in ZDA 15.dol., za Argentino in Brazilijo po dogovoru. Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija in druge države 12.dol.US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mšljenjem uredništva in izdajatelja

NAROD SREDI

Nadaljevanje s str. 1

mala nihče več ne zagovarja. Nasilno odrekanje ali omejevanje državnega samoodločanja samoniklemu narodu od strani drugih narodov pa je vsebina pojava, ki je poznan pod imenom imperializem, pa naj ga izvaja kaka svetovna velesila, kot na primer Sovjetska zveza nad baltskimi narodi in sedaj nad Češkoslovaško, ali pa katerikoli sosednji narod, kot na primer do pred kratkim Čehi nad Slovaki ali Srbi nad drugimi narodi Jugoslavije. V načelu danes imperializem vsi obsojajo enako kot kolonializem, v praksi pa ga večkrat obidejo z izgovori o „sorodnih“ narodih in navidezno „zveznih“ državah.

Narodna država ne pomeni niti ne opravičuje avtarkije. Noben narod, ne glede na svoj obseg, ne more sam jamčiti svetovnega miru; v osamljenosti niti ne more uresničiti svojih lastnih razvojnih možnosti. Zanesljivi pogoji za ohranitev svetovnega miru in za večjo gospodarsko zmogljivost in učinkovitost presegajo meje katerekoli posamezne države. Zato se morajo narodne države v izvrševanju svojega dvojnega samoodločanja omejevati v prid mednarodnega sodelovanja. Toda pri tem gre za prostovoljno omejevanje v skladu z dokazanimi in spoznanimi nujnostmi in koristmi mednarodnega sožitja. Tako prostovoljno omejevanje državne suverenosti v mednarodnih odnosih more biti le pogodbeno. Zato so narodne države potrebne tudi z vidika mednarodnega sožitja kot pristojni pogodbeniki za enakopravno sodelovanje v skupno korist.

Slovcem so imperialistično odrekli pravico samoodločanja in pogodbenega sodelovanja pred prvo svetovno vojno in po njej. Šele izvirno suverena slovenska država bo zajamčila, da bo rastoča slovenska gospodarska zmogljivost v bodoče služila doseganju slovenskih teženj in ciljev, ki si jih bodo suvereni Slovenci sami demokratično krojili. Izvirno suverena slovenska republika bo preprečevala, da bi tudi v bodoče slovenske gospodarske dosežke samovoljno jemali po starih ali novih imperialističnih merilih iz neslovenskih političnih središč za neslovenske interese. Tudi slovenska pomoč gospodarsko manj razvitim mora biti prostovoljna in pogodbeno na osnovi slovenske zmogljivosti.

V takem okviru državne enakopravnosti bo stopnja koristnosti mednarodnega gospodarskega sodelovanja za Slovence odvisna od tega, kako bo Slovenija znala izbirati in razvijati tiste gospodarske panoge in proizvodne načine, ki bodo najbolj odgovarjali slovenskim primerjalnim prednostim — že obstoječim in potencialnim — merjenim v domačih proizvodnih stroških. Šele ko bo Slovenija tako vključena v svetovno gospodarstvo, se bo začel pravi napor, da se približa dosežkom zahodne Evrope tudi v svoji povprečni gospodarski storilnosti, za katero je v dolgem razdobju jugotežnega „ekstenzivnega gospodarjenja“ zaostala. Te možnosti bodo toliko donosnejše, kolikor naprednejši bodo narodi, s katerimi bodo Slovenci trgovali in drugače gospodarsko sodelovali, in kolikor močnejše se bo razvijala slovenska kultura v svojem najožjem in najširšem smislu.

PRISTASI SDG ZBORUJEJO.

Vodstvo SDG je na izrednem sestanku dne 29. marca t.l. pregledalo dosedanje delo in v zvezi z razvojem v domovini razpravljalo o bodočih nalogah.

BITI ČLAN HRANILNICE JE V KORIST TEBI
IN V POMOČ PRIJATELJU

SLOVENSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA
JANEZA E. KREKA V TORONTU

Vam nudi vrsto bančnih uslug. Pogoji za raznovrstna posojila so zelo ugodni. Obresti na hranilne vloge so konkurenčne.

PREMISLI - POSTANI ČLAN

URADNE URE

646 EUCLID AVENUE

TEL. 532-4746

PONEDELJEK - SREDA
TOREK, ČETRTEK, PETEK
SOBOTA

10 a.m. - 4 p.m.
10 a.m. - 8 p.m.
10 a.m. - 1 p.m.

747 BROWN'S LINE

TEL. 252-6527

TOREK
ČETRTEK, PETEK
SOBOTA

5 p.m. - 8 p.m.
1 p.m. - 8 p.m.
9 a.m. - 12 noon

ZDRUŽENA EVROPA - ALI KAJ?

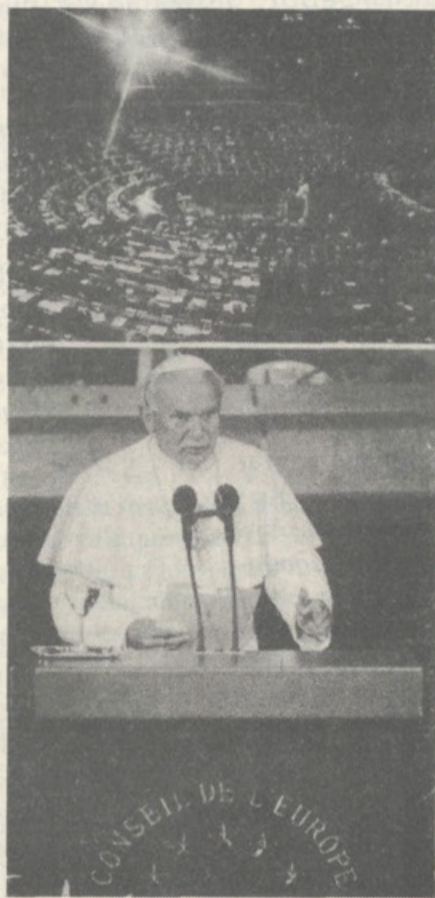
SLOVENSKA PRIZADEVANJA

Slovenski nacionalni program

Udeleženci občnega zbora Slovenske kmečke zveze so enoglasno podprli predlog, ki ga je v imenu Slovenske demokratske zveze zbranim posredoval Dimitrij Rupel, naslovljen pa je republiški skupščini. O tem predlogu naj bi se v prihodnjih dneh izjasnile tudi druge organizacije.

Demokratska zveza predlaga slovenski skupščini, naj pripravi slovenski nacionalni program, ki bo zagotavljal normalni razvoj slovenske države v mirnem času. Skupščina naj uporabi priložnost sedanjih ustavnih popravil za uvedbo demokratičnih prvin, ki bodo slovenskemu narodu zagotovile legitimno predstavnost. Pri tem naj odvrže skrb za simetričnost jugoslovanske politične ureditve. Predlagajo, da naj skupščina pohiti s pripravo nove slovenske ustave, ki bo utemeljena na spoštovanju človekovih in državljanjskih pravic, na normalni predstavniki, pluralistični demokraciji in na samostojnem političnem, gospodarskem in kulturnem življenju slovenskega naroda. Skupščina naj razglasi načelno nesprejemljivost kakršnihkoli izrednih ukrepov na območju Slovenije. Pripravi naj slovenski politični načrt za delovanje državljanov in državnih ter političnih ustanov v nemirnem času, pri tem pa celemu svetu objavi, da hoče Slovenija biti svobodna in demokratična država slovenskega naroda, česar ne morejo spodbiti nobene grožnje in nobeni izredni ukrepi, pa naj še s tako silo pritiskajo na politično, gospodarsko in duševno življenje slovenskih ljudi. Skupščina naj izrazi odločnost slovenske republike, da se bo na grožnje svoji suverenosti odzvala z najodločnejšimi političnimi in varnostnimi ukrepi, kakor tudi z intervencijami v mednarodnih forumih, z informiranjem Slovencev in svojih političnih in gospodarskih predstavnikov v tujini.

Delo, 16. marca 1989

Papež Janez-Pavel II. je članom evropskega parlamenta v Strasburgu, lani oktobra izjavil sledeče:

"Bodoča Združena Evropa mora vključevati tudi dežele iz Vzhodnega dela kontinenta." Tudi je pozval (Zapadno) Evropo, naj postane bolj intenzivno udeležena pri iskanju (njen) duhovne skladnosti.

IZ TISKOVNIH POROČIL ZU-a:

NOVA VLADA: je bila imenovana 15.marca 89. Prvič je v vladi nekaj strokovnjakov, verjetno samo formalnih komunistov. Socialistični okvir, monopol partije, srbski unitarizem in Kosovo jim bodo delali nepremostljive težave. Še večji problem bo ekonomija, ki se v današnjem okviru partijskega oblastnega monopola ne da rešiti. Od Slovencev je podpredsednik Pregl, trd komunist in Franc Horvat, strokovnjak, ki bo vodil Ministerstvo za zunanjo trgovino.

Potem ko so bile ustanovljene Slovenska kmečka zveza, Slovenska demokratična zveza in Socialdemokratska zveza Slovenije, je bilo samo še vprašanje trenutka, kdaj se bodo politično organizirali tudi kristjani. Kljub temu, da je bila ta poteza slovenskih kristjanov pričakovana, pa se zdi, da v javnosti in predvsem v političnih strukturah vzbujajo največ pomislekov in tudi strahov. Delo 25.marca 1989.

SLOVENSKA DEMOKRATSKA ZVEZA

Pobirajo članarino, prispevke, prosijo javnost za skromni pisarniški prostor. Naslov SDZ, Društvo slovenskih pisateljev, Ljubljana, Tomšičeva 12. tel. 214-144, predsednik prof. Dimitrij Rupel. ZU

ŽUPNIJSKA HRANILNICA (in POSOJILNICA "SLOVENIJA")

Vam nudi razne finančne uslugе: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij kd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE
FINANČNE USTANOVE!

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto

Tel.: 531-475

Torek - sredo 10 a.m. - 3 p.m.
Četrtek - petek 10 a.m. - 8 p.m.
Sobota 10 a.m. - 1 p.m.

na 739 Brown's Line, Toronto

Tel.: 255-1742

Torek - sredo 10 a.m. - 3 p.m.
Četrtek - petek 1 p.m. - 8 p.m.
Sobota 10 a.m. - 1 p.m.

v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Vališem

Tel.: 561-9952

Vsak petek od 4h do 8h zvečer.

Sobota od 10 a.m. do 1 p.m.

NADALJNI PREMIIKI V SLOVENIJI

Slovenska Kmečka Zveza je bila ob ustanovitvi prva organizacija s pravico javnosti, ki vsaj po imenu ni bila in tudi ni povezana s komunistično partijo. Bil je to tudi, gledano iz komunističnega zornega kota, precej nedolžen primer mimo-partijskega delovanja, saj je bila in je tudi ostala vsaka poteza te organizacije strogo pod partijskim nadzorom in pod nadzorstvom tajne policije, ki bi, ne le preprečila, pač pa tudi kaznovala vsako podvzetje, ki bi predstavljalo kakršnokoli nevarnost obstoječi oblasti, ki je strogo v rokah partije. Dejansko je Zvezno predsedstvo, najvišji nosilec oblasti v Jugoslaviji, 3. marca izdalo v Beogradu izjavo, da so nove politične stranke protiustavne in hkrati zagrozilo, da bo podvzelo pravne ukrepe, ki bodo preprečili ustanavljanje takšnih strank.

Napačno bi bilo soditi, da je Slovenska Kmečka Zveza politična organizacija. Cisto drugače pa izgleda Slovenska Demokratska Zveza. Ni stranka, je pa gibanje za drugačno političnost, vsaj tako jo je označila Mladina (13. jan. '89), njeni predstavniki pa so se označili kot gibanje za vzpostavitev pluralističnega sistema, pa naj bo parlamentarnega ali kakšnega drugega tipa. In bodočnost? V isti številki Mladine je brati zanimiv odgovor, ki pravi, da se bodo nekega dne "pojavi fantje z noži v zobeh in ne bodo več spraševali, ali se bo SZDL pogovarjala z njimi".

Vojaški proces, ki je navzlic izčrpnim opravičilom tako JLA kot KPS le ostal v očeh povprečnega Slovenca brez zakonite podlage ali bolj povsem nezakonito početje, je imel več sila pomembnih posledic, med drugimi:

1.) okrepil je zavest, da so Slovenci v Jugoslaviji narod, ki nima zadostnih možnosti, da uveljavi svoje pravice suverenosti;

2.) strnil je Slovence, one v Jugoslaviji in tiste, ki živijo drugje po svetu, v težnjah in zahtevah po slovenski državi;

3.) vlil je neizmerno mero poguma v vseh političnih dejavnostih, vključno namigih o bodočnosti Slovencev izven Jugoslavije na eni strani in mimo Komunistične partije na drugi strani;

4.) priklical je k življenju Odbor za Varstvo Človekovih Pravic, ki ga Komunistična partija nerada dopušča, ga pa popolnoma prezreti ne more;

5.) ne nazadnje, a je sunkovito pospešil razvoj dogodkov, ki jim je skoraj težko slediti in jih ni mogoče vplivno nadzorovati ter jih obvladati.

Ob vedno pogostejših in močnejših glasovih iz Slovenije po nujnosti slovenske države kot edinemu resničnemu jamstvu za bodočnost Slovencev, je treba poudariti dejstvo, da Slovensko državno gibanje - najprej kot Akcijski odbor za slovensko državo, zatem pa pod sedanjim imenom in s svojim glasilom SLOVENSKA DRŽAVA deluje že več kot štirideset let. V notranjosti Slovenije je ista misel, misel o potrebi in tudi o možnosti slovenske države začela dobivati prve odzive šele v sedemdesetih letih; dobrih deset let kasneje je začelo postajati očito, da Republike Slovenije in slovenske države ni istovetiti. V tem smo bili mi, ki živimo v svobodnem svetu v ospredju in si bili na jasnem ves čas po vojni, med tem ko je v Jugoslaviji Jugopartija onemogočala, da bi si ljudje na splošno

sploh mogli ustvariti zadosti jasnosti o resnični naravi Republike Slovenije, ki ji nikoli ni bilo mogoče reči slovenska država.

Če ni prvi, je največji premik Pogum. Naslednji so med zelo vidnimi znaki poguma:

POLITIČNI PROGRAMI:

Slovenska država, suverena in samostojna, danes ni več beseda, ki bi narekovala kakršnokoli sramežljivost. Misel, žalibog, je marsikje povezana z nerazpoloženjem do Srbov, kar je sicer iz političnih in gospodarskih razlogov popolnoma razumljivo. Razumljivo pa je tudi obratno, da je namreč med Srbi veliko nerazpoloženje do Slovencev, Slovencev kot naroda in slovenskih političnih vrhov, ki jim Srbi - in to po pravici - očitajo, da jim Jugoslavije ni mar, med tem ko so Srbi varuhi Jugoslavije, edini državotvorni narod. Pri zadnjih množičnih demonstracijah v Beogradu konec februarja, so Srbi zahtevali med drugim uradno obsodbo Slovenije, ker je zahodno usmerjena.

"Delo" je že poprej v dopisu iz Beograda (21. novembra lani) zapisalo, da je "širjenje strahu pred Srbijo v današnjih okoliščinah protijugoslovansko, kajti Srbi so skozi svojo zgodovino z obrambo sebe branili tudi druge". Mi pa dobro vemo, da je bilo na našem Ko-roškem ob koncu prve svetovne vojne ravno obratno.

Nas predvsem zanima slovensko zadržanje. Kot neke vrste odmev na nenehna ponavljanja "da Slovenci stremijo za uničenje Jugoslavije", je očitak, ki ni za dostno utemeljen. Ker pa je očitak glasnejši iz dneva v dan, se utegne s časom približati resnici. Srbska jadikovanja nujno vodijo en korak in eno stopnjo bliže uresničenju naših sanj in naše slovenske stvarnosti, suverena slovenska država. Če popolnoma neodvisna ali le do glavne mere neodvisna, o tem bo odločal slovenski narod sam. Tudi ni več nobena tajnost da bo zadnji obračun brez komunistične partije. "Vsaka partija ima svoj konec" je zapisala Mladina 3. februarja, z zahtevo, "da se ta partija že enkrat konča".

EMIGRACIJA:

Čeprav bi nas vprašanje emigracije moralo vedno zanimati, smo komaj kaj več kot izsilili zasmeh na neprestana natolcevanja vseh mogočih vrst izdajstev, ki naj bi jih enkrat zagrešili. Stvari pa so se premaknile tudi o zadržanju in odnosih do emigracije. Komaj je mogoče verjeti, da so emigrantske ustanove in politične formacije predmet večjega zanimanja v osrednji Sloveniji, pa četudi bi "Mladina" delala na svoje. In vsem, ki so v odgovor Mladini povedali odkrito svojo sodbo (objavljamo posebej) velja veliko priznanje. Priznanje zato, ker so se, ne le opredelili jasno za demokratsko ureditev v Sloveniji, pač pa še toliko bolj, ker so neizpodbitno izpovedali slovenske zahteve po suvereni in zedinjeni Sloveniji.

Pogum, ki je bil potreben, da je Mladina (st. 4, 1989) zavrnila narekovanje obsojanje slovenske politične emigracije, pa je bil še toliko večji, ko so tudi sodbe o vzrokih in poteku revolucije nenadoma dobile novo, povsem našo obliko.

Mi vsi dobro vemo, zakaj je KP začela z revolucijo - osvoboditev Slovenije iz okupatorjevih rok je bilo zadnje, zakaj je šla partija v odkrit boj. Tudi vemo, da so ljudje povsah v brezupnem položaju

sami sestavili upor proti komunističnemu nasilju, ustrahovanju. Da pa je bilo povedano tako, kot je bilo, v Ljubljani, je velika novost, zares pravi, pravi pravcati premik.

CERKEV:

Ko je leta 1987. Smole voščil Slovence vesele božične praznike, je bilo to dejstvo sprejeto z ogorčenjem na jugoslovanskem jugu. Leta 1988. je bil storjen zopet korak dalje. Obnovili so starega sv. Miklavža, ki je javno nastopil v Ljubljani. Republiška javna radijska postaja je prenašala polnočnico iz ljubljanske stolnice. Morda pa še bolj zanimivo je poročilo v lanski (1988) božični številki Družine o blagoslovitvi zvonov v mariborski stolnici.

Med nemško okupacijo Maribora so 26. maja 1943. bili nasilno odvzeti štirje zvonovi, ki so jih nato Nemci prelili v topovske cevi. Res je, nemška država je plačala vojno odškodnino, ki je vključila vse štiri zaplenjene zvonove iz mariborske stolnice, a je ta del odškodnine zaplenila jugoslovanska država. Mariborska škofija je za zvonove v svoji stolnici morala plačati s svojim lastnim denarjem. Svečanosti pri blagoslovitvi so o tem molčale. Prav pa je povdariti, da so blagoslovitvi zvonov prisostvovali predstavniki oblasti, mestnih in republiških, ter radio in televizija. In oblasti so tudi dovolile, da se je procesija z zvonovi vila po mariborskih ulicah, ki obkrožajo Slomškov trg. Biti je moralo veličastno, ko je osem jezdecev s paradnimi konji obkrožalo tovorni avtomobil, na katerem so bili z zelenjem obdani trije zvonovi; štirje jezdeci so nosili zastave z grbom mesta Maribor, na čelu slovnostnega sprevoda pa je fant v narodni noši nesel Slomškovo zastavo.

Težko je verjeti, da bi bilo mogoče vse to šele pred kratkim, ko si je Cerkev z veliko težavo priborila sem ter tje dovoljenje za zidanje najbolj potrebnih cerkva.

Hitri zaplet ali razplet dogodkov je za vse sila zanimiv. Predstavlja pa istočasno tudi nevarnost. Ljudje morda ne bodo zmožni v tej bliskoviti naglici izrabiti vsako spremembo v polni meri in ne bodo pravilno ali vsaj polno doumeli važnosti novih zapletljajev, ko jih čas lahko prehitijo. Vsem naj bo v zadovoljstvo in ponos, da je Slovenija, kljub rdečemu pritisku iz Balkana, ostala usmerjena proti Srednji in Zapadni Evropi osrednji motiv, za katerega se je nenehno in brez vsakih inčac ter z vso doslednostjo zavzemala "Slovenska Država". To mora biti listu v ponos!

TOLSTOY'S DEFENCE FUND

Pošiljajte prispevke na naslov:
Stane Pleško,
77 Goswell Rd.,
Etobicoke, Ont. M9B 1X4

V spomin na pok.dr. Cirila Žebota so darovali v sklad S.D.:
Ga. Tila Antloga r40.-
Dr. Milan Pavlović r 100.-

Uredništvo se darovalcem iskreno zahvaljuje.

KAJ PIŠEJO O SLOVENCIH DRUGI ?

WOLFGANG MÜLLER-FUNK

LIRIKA NENAVADNIH RAZSEŽNOSTI

Da je poetični svet nekaj posebnega, oziroma da bi to na vsak način moral biti, in to je po drugi strani tako imenovana "resničnost" mnogo bolj fantastična, kot si ponavadi domišljamo, dokazujeta nemški pesniški zbirki Milene Merlak in njenega moža Leva Detela, ki sta izšli pri založbi revije LOG na Dunaju. Oba avtorja sta večji del svoje mladosti preživela v Ljubljani, vendar sta se že leta 1960 preselila v Avstrijo, ki je postala njuna druga domovina. Oba predstavljata najbolj neznano in zakrito stran itak ne preveč znane slovenske literature: tako Milena Merlak kot tudi Lev Detela reprezentirata - če se tako izrazimo - neuradno stran slovenske literature, ki je v uradnih, oficijelnih zbornikih in publikacijah le poredko upoštevana. Tembolj hvale vredno je zato tudi dejstvo, da je majhna celovška Mohorjeva založba pod naslovom "KAJ JE POVEDALA NOČ" natisnila skupno pesniško zbirko obeh avtorjev. Skupaj z obema knjigama založbe LOG, "OPOROKO VISOKEGA PTIČA" Leva Detela in "DESETNICO" Milene Merlakove, nudi skupna pesniška zbirka "KAJ JE POVEDALA NOČ" prvi vtis o

ustvarjanju obeh omenjenih - uradno po krivici preveč podcenjenih in neupoštevanih pesnikov.

"KAJ JE POVEDALA NOČ" je pravzaprav skupen cikel pesmi izpod peres obeh avtorjev. Napisan je v tradiciji najboljših evropske romantike. To so težke, mračne pesmi. Naravna in duševna pokrajina, mit in zgodovina se spajajo v novi literarni svet. Dogorevajoče sonce sredi razpadajoče svetlobe večera postaja prvi znanilec noči, temnega niča, smrti. Pesniški cikel Milene Merlakove "PEPEL V OČEH" živi od žarkih barvnih odtentov, ki se potaplja v vse požirajočo črmino noči:

"Sonce dogoreva v noč,
rožnati kresovi zarje,
prestreljeni s črno puščico,
padajo v nevidna brezna,
ki jih odpira tema med gorami."

V poeziji Milene Merlak se pesništvu svetovi groze in blaznosti zgoščajo v fantastično podobo, v sliko, na kateri se vsi pojavi razvrščajo v niz med seboj odgovarjajočih in povezanih ter tudi ponavljajočih se elementov. To so slike, lepe celo v razsežnostih groze, kot je razvidno iz pesmi "Atomski puščavniki", "Ognjeni ptič" ali "Razgaljena noč".

"Razgaljena noč,
besni pred sončnim vzhodom,
divje razbija zvezde,
razsvetljena okna neba,
da se ne bi videle vanje."

Kljub drznosti pesniške govornice in večslovnosti jezikovnih značilnosti ne učinkujejo pesmi Milene Merlak nikoli pretirano ali narejeno, temveč izžarevajo moč neposrednosti, ki se je zapisala v samosvojo poetično govornico:

"Dolina sem,
mračno pogreznjena vase.
Moje reke nimajo moči,
da bi si izdolble strugo,
da bi našle najkrajšo pot k morju;
spirajo le prah na cesti
in beže v boju s kamni:
mlahave vode z ubitim šumenjem."

Bolj intelektualen, a nič manj pretkan z močnimi podobami, je pesniški svet Leva Detela, na primer njegov fantastični scenarij

"Cvetna nedelja":
"Na cvetno nedeljo zapuščajo mrtvi
grobnice,
njihova telesa so rahlo vijoličasta,
zagotovo je jesenski podlessek
izrazitejši."

Nevarnost in stiska smrti se pri Deteli povezuje (prav tako kot pri Mileni Merlak) z zgodovinsko grozo in njenimi mitološkimi

namestniki ter s tozadevnimi religioznimi motivi. Sliši se blazno zvonjenje. In vsak dan je konec sveta. V naslovni pesmi Detelove nemške pesniške zbirke "Oporoka visokega ptiča" naznanja nekakšen indijanski mitološki ptič zaton sveta, kar naznani kot vsak večer mrak ugašajoče svetlobe, kričeči rdeči ognjeni ptič ob svojem poslednjem vzplamenjenju z nenavadnimi besedami:
"Jaz, zadnji ptič iz roda Kazaroki,
jaz, ptič neurij, blazni ptič visoki,
oznanjam vsem plastem osamljenih noči:
Prihaja doba s slepimi očmi."

Mrtvi gozdovi nam bodo šli naproti.
Usahla reka bo gonila zadnji mlin,
jaz, ptič neurij, blazni ptič visoki,
bom na goreči cerkvi srepi petelin."
Vse tri pesniške zbirke bi bilo treba prebirati kot eno samo veliko knjigo noči, kot razodetje hrepenenja in groze ter apokalipse teme, ki je za Edwarda Younga čas nočnih tožb in žalosti, za Novalisa pa veliko obetajoči svet samožrtovanja. Tu doživimo noč skoraj kot neposvečen, grozen kraj, s hladnim večernim vetrom ob gorečih srcih.

Morda tako pesništvo v zadnjem desetletju ni posebno sodilo v aktivistično literarno pokrajino, toda danes, ko se meje (in

dolgočasje) tako imenovanega psihološkega in socialno kritičnega dokumentarizma postale več kot očitne, bi morala lirika takih nenavadnih razsežnosti najti bralce in - predvsem - vidne založbe.

Milena Merlak / Lev Detela: Kaj je povedala noč / Was die Nacht erzählt / What Night Reveals. Prevod v angleščino: Herbert Kuhner. Ilustracije: Ted Kramolc. Mohorjeva založba, Celovec; Milena Merlak: Die zehnte Tochter (Desetnica) - Pesmi v nemščini. LOG-BUCH Nr. 3, Dunaj;

Lev Detela: Testament des hohen Vogels (Oporoka visokega ptiča). Pesmi v nemščini. LOG- BUCH Nr. 4, Dunaj.

Dr. Wolfgang Müller-Funk, roj. leta 1952, predavatelj za novejšo nemško književnost na univerzi v Münchnu, Zvezna republika Nemčija, organizator vsakoletnih znanstveno-kulturnih simpozijev "Akademie Waldviertel" v Avstriji. Avtor znanstvene publikacije "VRNITEV SLIK - O romantični ekologiji", Dunaj 1988. Živi v Münchnu in v Drosendorfu v Nižji Avstriji.

Pesniško knjigo "KAJ JE POVEDALA NOČ" s spremnimi angleškimi prevodi je mogoče za ceno 8 ameriških dolarjev kupiti pri založbi "MOHORJEVA DRUŽBA", Viktringer Ring 26, A-9020 Klagenfurt, Austria.

+ DR. STOJAN BRAJŠA
24.1.1888- 12.4.1989

V Gorici je v torek, 12. aprila umrl v 102-letni starosti pravnik, vzgojitelj in publicist dr. Stojan Brajša. Rojen je bil v Pazinu v Istri, staršem hrvasko-slovenske narodnosti. Leta 1920 je prišel v Gorico, kjer se je poročil s slovensko učiteljico Štefanijo Leban iz Podgore pri Gorici. Kmalu nato se je pred fašisti preselil v Jugoslavijo in praktičiral tri mesece odvetniški poklic v Novem mestu, se preselil 1. 1931 v Split, kjer je živel do 1941. leta, ko je preko Bosne prišel v Zagreb, kjer je postal sodnik okrožnega sodišča. Julija 1945 se je vrnil v Gorico, poučeval na slov. gimnaziji in delal na radio Trst in pri Zvezniški Upravi (ZVU) kot prevajalec številnih jezikov. Leta 1956-57 je bil 9 mesecev pri svojih otrocih v Kanadi: Boženi, por. Naughton, Bogdani, in ženerki na Western univerzi in sinu Stojanu, prof. na Sheridan College-u v Torontu. Med številnimi publikacijami sta znani vsaj dve knjigi: Zgodovina filozofije v Starem in Srednjem veku in poljudna knjiga za preproste ljudi Oporoka, menica, ček in zemljiška knjiga.

Kjerkoli je živel je bil silno priljubljen med ljudmi. Tako tudi v Podgorici, kjer so kazali zanimanje za njegovo zdravje vsi sosede, Slovenci in Italijani. Bil je zaveden katoliški izobraženec in je v mlajših letih sodeloval z Mahničem in Trinkom. Vsem sorodnikom naše iskreno sožalje!

Dne 11. februarja je bila v cerkvi Marije Pomagaj v Torontu žalna maša za pok. dr. Cirilom Žebotom; po maši pa žalna proslava v dvorani. Svečanosti se je udeležilo okoli 100 Slovencev. Podobno komemoracijo so imeli Slovenci tudi v Washingtonu in Buenos Airesu.

NEMČIJA BO UVEDLA VIZUME: to bo stopilo v veljavo letos maja meseca. Eden glavnih vzrokov so azilanti, 20.000 prošelj v letu 1988, ilegalno delo, velik kriminal Jugoslovanov. Vzrok bi mogel biti tudi teror OZNE v Nemčiji in 160.000 civilistov in vojakov pobitih v letu 1945! SFRJ je skozi 40 let zapravljala dober glas in prestiž, računi se sedaj izstavljajo! Ako bo Nemčija uvedla vizume, bo velik pritisk na Avstrijo, da tudi uvede vizume. Države evropskega trga mislijo uvesti vizume za vse izven trga leta 1992. ZU.

*PRISELJENCI V KANADI DOPRINAJAJO K GOSPODARSKEMU BLAGOSTANJU KANADE. Na sestanku nad 250 delegatov policije in etničnih društev je z znanstvenimi podatki razblinil nekatere mite o novih priseljenicah profesor ekonomije na Simon Fraser vseučiliscu v B.C., dr. Don Devoretz. Kot v dejstvih neutemeljene mite je omenil: priseljenci porabijo več v raznih družbenih služnostih kot placajo z davki; priseljenci odjedajo službe domacinom; priseljenci uporabljajo družbeni in finančni kapital Kanade za svoje sebične namene. Za dobo po 1. 1971 (podobne zaključke so prinesle prejšnje razprave o priseljenicah neposredno po končani 2. svetovni vojni - op. ured.) je navedel, da so prispevale poedine družine priseljencev v davkih od 200 do 2000 \$ več kot so dobile od raznih podpor. Čeprav zavzamejo nekateri priseljenci delovna mesta, ki bi jih mogli opravljati domaćini, ustvari del priseljencev več delovnih mest, tako da je v celoti na razpolago več delovnih mest tudi za domaćine. Priseljenci tudi prihranjajo več kot domaćini, kar pomeni, da je več denarja na razpolago za investicije. Medtem ko znasa povprečna neto vrednost kanadskih družin, katerih člani so bili rojeni v Kanadi, na njih visku \$ 150.000, znasa vrednost družin priseljencev \$ 180.000 (v vrednosti dolarja 1. 1980) (Can. Scene # 1271)

*POUČEVANJE MATERINSKEGA JEZIKA OBVEZNO V ONTARIJU. Ontarijski Heritage Language Program bo postal obvezen s septembrom 1989. Vsak solski odbor v Ontariju bo dolzan preskrbeti sam ali v zvezi z drugimi poučevanje materinscine, ce to zahtevajo starsi 25 ali več otrok na njegovem področju. Trenutno nudi tak pouk 68 solskih odborov (vsega skupaj je 176 odborov) v 62 različnih jezikih. Tega pouka se udeležuje kakih 9000 otrok. (Can. Scene # 1272)

JUGOSLOVANSKI "KONZULI"

Ljubljanski dnevnik "Delo" je v sobotni prilogi, dne 4. feb. letos, objavil pismo člana slovenskega društva "Triglav" v bavarskem mestu München. Društvo so jugoslovanski konzuli z zakulisnimi intrigami povsem razdrli. Od kakih 7000 Slovencev v tej bavarski prestolnici jih prihaja v društvo mogoče petnajst ali pa niti ne.

Pisec omenjenega pisma pravi, kako so konzuli postavljali za tajnike društva povsem nesposobne osebe, očitno zaupnike tajne jugoslovske policije. Na raznih nastopih so v govorih vedno poudarjali hlapcevstvo Slovencev iz vse zgodovine. To pa je preizkusena metoda, kako zagreniti zavest Slovencev, jim ohromiti vsako veselje do dela za slovenstvo, kvečjemu za nekaj petja in rajanja (ali popivanja).

Sugeriranje ideje o hlapcevstvu Slovencev ne bi vzbudilo toliko pozornosti, ce ne bi prav taksnih nastopov imeli tudi drugod, tako v Svidu, in zlasti na Svedskem, kjer so udbaski zaupniki povsem razkrojili slovenska društva, tako da so jim vrinili za člane ljudi iz južnih jugoslovskih republik.

Slovenska društva na Svedskem so povsem razkrojena, kmalu bodo tudi v Nemčiji, na delu pa so "konzuli" tudi v Avstraliji in drugod. Ker gre za slovenska društva, ki niso verska, nimajo niti tega izgovora več, da unicujejo klerikalizem.